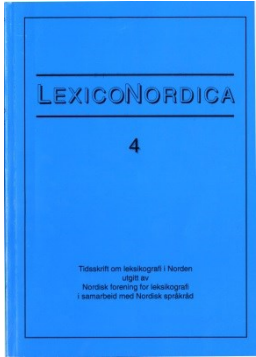

LexicoNordica

Forfatter:	Sten Ewerth	
Anmeldt værk:	Vincent Petti og Kerstin Petti. 1996. <i>Norstedts första engelska ordbok</i> . Stockholm: Norstedts.	
Kilde:	LexicoNordica 4, 1997, s. 163-165	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive	

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Sten Ewerth

Vincent Petti och Kerstin Petti: *Norstedts första engelska ordbok*. 1996. Stockholm: Norstedts.

Allmänt

På baksidan av Norstedts första engelska ordbok sägs bland annat att den är "en **helt ny ordbok** för nybörjaren, dvs. barn i åldern 9–13 år. Det är **två ordböcker i en**, en **engelsk-svensk** och en **svensk-engelsk**. Dessutom innehåller den en verblista, information om räkneord, mått, klockan samt en lista med kända seriefigurer, barnböcker m.m."

Den sägs ha "ett **omfattande och aktuellt ordförråd** på ca **33.000 ord och fraser**." Vidare upplyses den presumtive användaren om att den är lätt att hantera på grund av att den har tydlig typografi, att alla engelska uppslagsord har uttalsangivelser och att den är rikligt illustrerad.

Såvitt jag har kunnat finna är baksidesinformationen korrekt, bara man är medveten om att den respektingivande mängden ord och fraser är summan av de två ordböckernas listor. Med andra ord är det uppemot 18.000 engelska ord och fraser som listas och förklaras i den första delen och kring 15.000 svenska ord som översätts i den andra delen. Med respektingivande syftar jag på att – åtminstone hittills – ordböcker och ordlistor för så unga brukare som det här är fråga om vanligen är tunnare. Den är rejält inbunden och bör kunna upplevas som ett riktigt lexikon av barnen, särskilt som den är traditionellt Norstedtsordboksrandig ...

Urvalet ord och fraser

Här skall inte tas mycket utrymme i anspråk för sedvanlig granskning av ordmaterialets relevans, det vill säga om Pettis har fått med de viktigaste och vanligaste orden och om förklaringarna är till fyllest. Några timmars noggrann läsning har övertygat mig om att urvalet är tillfredsställande, fastän jag naturligtvis utan problem hade kunnat räkna upp en del som borde ha varit med. Sölve Ohlander konstaterade för övrigt i *LexicoNordica 3* i sin stora ordboksöversikt, *The Big Four*, att även ordböcker baserade på gigantiska korpusar har oförklarliga luckor. (Ohlander 1996:261). Ohlanders exempel **IT** fanns inte heller i

Pettis bok, trots att till exempel **Internet** är med och trots att en pedagogisk teckning av en **PC** finns där.

Kollokationerna

I äldre ordböcker hade man ofta för lite av sådan oerhört värdefull information som regler för och exempel på hur även ganska vanliga ord kombineras. (Låt mig då bortse från det ofantliga överflöd av olika fraser som spalt upp och spalt ned tröttade läsarens ögon beträffande vanliga verb som **get** eller **be**.) I medvetande om att en ordbok blir användbarare ju mer av kollokationer den rymmer står den moderne ordboksredaktören inför ett problem. För mycket av det goda och boken blir ohanterlig eller i varje fall dyr. För lite och boken blir inte till tillräcklig hjälp.

Paret Petti har enligt min mening gått en perfekt balansgång. De har påfallande många kollokationer med utan att det ändå blir överlastat. Låt mig ge bara ett exempel på hur det kan se ut. Till substantivet **line** ges fem svenska betydelser; den femte som gäller tele får läsaren i form av två fraser: **are you still on the line?** och **hold the line, please!** För en ung användare, som har särskilt stor nytta av vardagsspråkligt stoff, är sådan lexikalisk information minst sagt värdefull.

Illustrationerna

I sin Handbok i lexikografi från 1987 varnar Bo Svensén för att man i språkligt inriktade ordböcker låter illustrationer bli ett självändamål. De får bara användas då vanliga ordförklaringar inte ger betydelsen "med tillräckligt hög grad av precision, koncentration, fullständighet och tydlighet" (Svensén 1987:161).

I Norstedts första engelska ordbok äro illustrationerna legio, ty de äro många – och de är slående ofta där av enbart uppiggande eller dekorativa skäl. Vid uppslagsordet **beaten** står David med sin slunga bredvid den fallne Goliat. Mellan **jycke** och **jägare** står en beslutsam jaktklädd man med sin spets. Vid **jog** och **jogger** är en flicka i idrottskläder ute på en löprunda.

Men då och då är illustratören Thomas Fehrm pedagogisk och slår flera flugor i en smäll, såsom vid **telephone** då läsaren också får lära sig **receiver** och **cord** eller vid **insects** då ett halvt uppslag tas i anspråk för artnamn.

Men ett sådant bildöverflöd, egentligen stick i stäv mot gängse lexikaliska hänsyn, är här försvarbart. Målgruppen är mycket unga människor!

Användbarhet

"Det mest slående resultatet är emellertid barnförklaringarnas likheter med ordboksförklaringarna." Detta säger Birgitta Hene avslutningsvis i sin uppsats "Barns ordförklaringar och ordböckers" (Hene 1990: 115). Hon redovisar där resultaten av en undersökning av hur barn i åldern 10–12 år förklarar en grupp ord för en vuxen som kan dem, med andra ord en vanlig skolsituation. Följaktligen menar jag att man inte ska vara rädd för att sticka lexikon i händerna på även mycket unga människor.

Men det finns något som talar för att Norstedts första engelska ordbok kan bli till stor nytta landet runt, inte bara i ambitiösa föräldrars hem utan också och framför allt i många grundskolor. Det är nämligen så att många moderna språklärare nuförtiden arbetar med en metodik, som brukar betecknas principen om learner autonomy. Eleven får under en viss period arbeta självständigt, individuellt eller gruppvis, med ett stoff som den planerar och tar ansvar för helt själv. Läraren håller alltså inte under denna period traditionella lektioner utan ger visst stöd, då det behövs, och kontrollerar då perioden är över. I sådan elevbaserad undervisning sitter denna ordbok som gjuten!

Litteratur

- Hene, Birgitta 1990: Barns ordförklaringar – och ordböckers. I: *Svenskans* beskrivning 17, Åbo 1990, 115–126.
- Ohlander, Sölve 1996: "The Big Four." "Learners' dictionaries" inför 2000-talet. I: *LexicoNordica* 3, 257–278.
- Svensén, Bo 1987: *Handbok i lexikografi*. Stockholm: Esselte Studium och Tekniska nomenklaturcentralen.